

СУТНІСТЬ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Н. С. Морозюк, к.е.н., доцент

Е. В. Голубков, к.е.н., доцент

В. І. Губко, магістр I-го року навчання

Одеський державний аграрний університет

У статті висвітлюється дослідження окремих питань сутності та визначення фінансової діяльності підприємств. За допомогою експертних оцінок сформовано основні групи показників для оцінки фінансового стану підприємств різних форм власності. Розглядається можливість використання даних економічних підходів для рішення проблем в сфері фінансового обліку.

Ключові слова: бухгалтерський облік, фінансово-аналітичні розрахунки, фінансовий аналіз, показники стійкості та ліквідності, виробничий потенціал, ділова активність, рентабельність.

Постановка проблеми. У сучасних умовах обґрунтованість прийнятих управлінських рішень щодо суб'єкта господарювання в значній мірі визначається якістю фінансово-аналітичних розрахунків. Рішення задач стабілізації та покращення становища підприємства вимагає знаходження джерел фінансових ресурсів, їх раціонального розподілу і ефективного використання в ході проведення фінансового аналізу, що дає оцінку фінансово-господарської діяльності підприємства. Безперечно, ефективність діяльності підприємства залежить від правильної початкової орієнтації і сприятливих вихідних умов - забезпеченості матеріальними, фінансовими та трудовими ресурсами. Проте значну роль у забезпеченні ефективного функціонування підприємства відіграє і економічно грамотне управління підприємством в умовах невизначеності й жорсткої конкуренції.

Таким чином, аналіз фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта - це база для прийняття управлінських рішень у бізнесі. Тому оволодіння методикою економічного аналізу є частиною професійної підготовки економіста, фінансиста, бухгалтера, аудитора і інших фахівців економічного профілю. Освоєння основ економічного аналізу необхідно кожному, кому доводиться брати участь у прийнятті рішень, або давати рекомендації по їх прийняттю.

У сучасних економічних умовах діяльність будь-якого господарюючого суб'єкта є предметом уваги широкого кола учасників ринкових відносин. Тому типологія аналітичної роботи зазнає змін в залежності від того, чи проводять аналіз власники підприємства, його безпосередні керівники, кредитори, інвестори або органи державного управління. У цьому випадку проявляються розбіжності, що пояснюються протиріччями інтересів названих учасників економічних процесів.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз фінансового стану в сучасних умовах господарювання - це необхідна складова процесу управління підприємством. Для практичної реалізації головним напрямком є виявлення можливостей підвищення ефективності функціонування підприємства, визначення перспектив його розвитку. Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств здійснили вчені-економісти: Бу-

ряк Л. Д., Барановський О. І., Бутинець Ф. Ф., Василік О. Д., Гадзевич О. І., Даниленко А. І., Зятковський І. В., Івахненко В. М., Ізмайлова К. В., Іонін Є. Є., Ковальчук Т. М., Ключник О. С., Лахтіонова Л. А., Литвин Б. М., Мец В. О., Мних Є. В., Поддєрьогін А. М., Сопко В. В., Стельмах М. В., Суторміна В. М. та ін. Питання оцінки фінансового стану підприємств розглядалися в працях зарубіжних науковців і практиків, зокрема: Баканова М. І., Балабанова І. Т., Л. Бернстайна, Брауна С. Дж., Барнгольца С. Б., Д. Блейка, Волкової О. М., Гінзбурга А. І., А. Гропелі, Єфімова О. В., Т. Карліна, Ковальова А. І., Ковальова В. В., Б. Коласса, Крейніної М. Н., Маркар'яна Е. А., Метьюса М. Р.

Про наявність різноманітних тлумачень сутності фінансового стану та визначень фінансової стійкості свідчить аналіз економічної літератури, фінансового стану підприємства, про відсутність єдиної думки щодо групування та способу обчислення показників оцінки фінансового стану, саме тому, віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних вчених, слід відзначити, що проблема пошуку нових шляхів удосконалення фінансової діяльності підприємства в умовах стрімких ринкових перетворень потребує подальшого науково-практичного дослідження.

Мета та завдання статті. Визначення фінансового аналізу підприємства, і оцінка фінансового стану підприємства з урахуванням динаміки його змін, які склалися за результатами господарської діяльності підприємства за декілька останніх років, визначення факторів, що вплинули на ці зміни, та прогнозування майбутнього фінансового стану підприємства. Результати проведеного аналізу використовуються для підготовки рекомендацій щодо подальшої діяльності підприємства, його реструктуризації.

Виклад основного матеріалу. Забезпеченість фінансовими ресурсами в межах розрахункової потреби та їх раціональне використання створюють широкі можливості для подальшого поліпшення виробничих показників, підвищення ефективності застосування засобів та предметів праці, робочої сили, сучасних інформаційних технологій.

В той же час на фінансовий стан підприєм-

ства впливають усі види його діяльності - комерційна, виробнича, фінансово-господарська. Позитивно впливає на нього, перш за все, безпечний випуск і реалізація високоякісної конкурентоспроможної продукції. Фінансова діяльність підприємства повинна бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

При успішному виконанні та перевиконанні плану виробництва та реалізації продукції, зниженні її собівартості підприємство одержує надплановий прибуток, утворюються додаткові джерела коштів, що, в кінцевому результаті, сприяє зміцненню фінансового стану підприємства. Тому резервами подальшого покращення фінансового стану підприємства є його успішна виробнича діяльність.

Фінансову діяльність підприємства спрямовано на вирішення таких основних завдань:

- фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності;
- пошук резервів збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності;
- виконання фінансових зобов'язань перед суб'єктами господарювання, бюджетом, банками;
- мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробничого й соціального розвитку, збільшення власного капіталу;

• контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів.

Фінансовий аналіз підприємства складається з таких етапів:

- оцінка майнового стану підприємства та динаміка його зміни;
- аналіз фінансових результатів діяльності підприємства;
- аналіз ліквідності;
- аналіз ділової активності;
- аналіз платоспроможності (фінансової стійкості);
- аналіз рентабельності.

Оцінка майнового стану підприємства дає змогу визначити абсолютні й відносні зміни статей балансу за визначений період, відслідкувати тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства.

Для оцінки майнового стану доцільно розрахувати такі показники, які характеризують виробничий потенціал підприємства:

- коефіцієнт зносу основних засобів;
- коефіцієнт оновлення основних засобів;
- коефіцієнт вибуття основних засобів;

За результатами аналізу робиться висновок щодо абсолютної величини та структури ба-

лансу, динаміки зміни вартості активів підприємства, окремих статей балансу підприємства порівняно з попередніми періодами, зазначивши позитивні та негативні тенденції таких змін. Особлива увага приділяється наявності та структурі простроченої заборгованості підприємства.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства передбачає дослідження динаміки та структури фінансових результатів його діяльності, дозволяє визначити фактори, що вплинули на формування величини чистого прибутку (збитку) підприємства.

За результатами аналізу робиться висновок щодо прибутковості або збитковості діяльності підприємства, тенденції зміни фінансових результатів діяльності підприємства порівняно з попередніми періодами, основних факторів, що вплинули на формування кінцевих результатів господарської діяльності підприємства.

Аналіз ліквідності підприємства дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання.

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників:

- коефіцієнта покриття;
- коефіцієнта швидкої ліквідності;
- коефіцієнта абсолютної ліквідності та чистого оборотного капіталу.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників:

- коефіцієнта платоспроможності (автономії);
- коефіцієнта фінансування;
- коефіцієнта забезпеченості власними оборотними засобами;
- коефіцієнта маневреності власного капіталу.

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства. Аналіз ділової активності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників:

- коефіцієнта оборотності активів;
- коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості;
- коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості;
- коефіцієнта тривалості обертів дебіторської та кредиторської заборгованостей;
- коефіцієнта оборотності матеріальних засобів;
- коефіцієнта оборотності основних засобів (фондовіддачі);

- коефіцієнта оборотності власного капіталу.

Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

Аналіз рентабельності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників:

- коефіцієнта рентабельності активів;
- коефіцієнта рентабельності власного капіталу;
- коефіцієнта рентабельності діяльності;
- коефіцієнта рентабельності продукції.

Оформлення результатів фінансового аналізу. На підставі узагальнення результатів аналізу фінансового стану підприємства готується висновок, який містить у собі загальну оцінку фінансового стану підприємства і динаміки його зміни та рекомендації щодо доцільності прийняття рішення про подальшу діяльність підприємства, його реструктуризацію.

Якщо підприємство є прибутковим (коефіцієнт рентабельності діяльності більше 0,01) або показники його фінансового стану (ліквідності, платоспроможності (фінансової стійкості), ділової активності) відповідають нормативним вимогам фінансовий стан підприємства визнається задовільним.

Якщо коефіцієнт рентабельності діяльності підприємства має низькі значення (дорівнює або менше 0,01) або за останній звітний період підприємство отримало чистий збиток але показники фінансового стану підприємства (ліквідності, платоспроможності (фінансової стійкості)) відповідають нормативним вимогам, то фінансовий стан підприємства визнається задовільним.

Якщо підприємство є збитковим протягом періоду, який аналізується, більшість показників фінансового стану підприємства не відповідають нормативним вимогам, існує тенденція до їх погіршення, то фінансовий стан підприємства визнається незадовільним і робиться висновок про доцільність реструктуризації зазначеного підприємства.

У залежності від організації проведення фінансового аналізу розрізняють:

- зовнішній фінансовий аналіз, що здійснюють працівники податкових органів, аудиторських фірм, банків, страхових компаній з метою вивчення правильності відображення результатів фінансової діяльності підприємства;
- внутрішній фінансовий аналіз, що здійснюють менеджери підприємства з використанням усієї сукупності наявних інформативних показників, рис. 1.



Рис. 1. Аналіз господарської діяльності

Аналіз фінансових результатів це визначення повноти та якості їх отримання, динаміки абсолютних відносних показників, з'ясування спрямованості, ступеня впливу факторів на зміну прибутку та рентабельності, визначення можливих резервів його зростання.

Висновки та перспективи останніх досліджень. Отже, аналіз фінансово-економічних результатів діяльності підприємства є невід'ємною частиною фінансово-економічного

аналізу. До основних показників, що характеризують результативність діяльності підприємства є рівень отриманого прибутку (збитку) і рентабельність (збитковість).

Аналіз фінансових результатів здійснюють за даними фінансової та статистичної (особливо в умовах сільськогосподарських підприємств) звітності.

Якість аналізу фінансових фінансової звітності, а також від компетенції керівника, який

приймає управлінське рішення. Від того, наскільки якісно проведено аналіз фінансових результатів, визначено основні чинники, що його забезпе-

чують залежить подальша результативність діяльності підприємства.

Список використаної літератури:

1. Ключник О. С. Вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану підприємства / О. С. Ключник, О. В. Кондратюк // Науковий вісник Рівненського інституту ВНЗ "Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна" - 2010. - № 1. - С. 120-127.
2. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. - К.: "Хай-Тек Прес", 2008. – 336 с.
3. Фінанси підприємств : підручник / Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін. – 6 вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2006. – 552 с.
4. Матеріали п'ятої міжнародної студентської наукової конференції "Економіка і маркетинг 21 століття". – Донецьк : ДОННТУ, 2004.
5. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / Ізмайлова К. В. – 2-ге вид., стереотип. – К. : МАУП, 2001. – 152 с.
6. Бойчик І. М. Економіка підприємств : навчальний посібник / Бойчик І. М., Харів П. С., Хопчан М. І. – Львів : Сполом, 1999. – 211 с
7. Жмайлов В. М. Організаційно-економічні основи управління прибутком сільськогосподарських підприємств: монографія [Електронний ресурс] / В. М. Жмайлов, О. Г. Жмайлова, О. О. Бабицька та ін. – Суми: Сумський національний аграрний університет, 2014. – 308 с.

Морозюк Н.С., Голубков Е.В., Губко В.И. Сущность и оценка финансового состояния деятельности предприятий

В статье освещается исследование отдельных вопросов сущности и определение финансовой деятельности предприятий. С помощью экспертных оценок сформированы основные группы показателей для оценки финансового состояния предприятий различных форм собственности. Рассматривается возможность использования данных экономических подходов для решения проблем в сфере финансового учета.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, финансово-аналитические расчеты, финансовый анализ, показатели устойчивости и ликвидности, производственный потенциал, деловая активность, рентабельность.

Morozyuk N.S., Holubkov E.V., Hubko V.I. The nature and estimation of financial condition activities of enterprises

The article highlights the research of certain issues the nature and definition of the financial activities of enterprises. With the help of expert assessments formed by the main groups of indicators to assess the financial condition of enterprises of different ownership forms. The possibility of using these economic approaches for solve the problems in financial accounting.

Keywords: accounting, financial and analytical calculations, financial analysis, sustainability indicators and liquidity, production capacity, business activity, profitability.

Дата надходження до редакції: 26.03.2015

Рецензент: д.е.н., професор Жмайлов В.М.

УДК 657

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СУМНІВНОЇ ТА БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

А. М. Кадацька, к.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет

Розглянуто питання сутності та класифікації дебіторської заборгованості, нарахування резерву сумнівних боргів, відображення та списання безнадійної дебіторської заборгованості у бухгалтерському обліку

Ключові слова: дебіторська заборгованість, сумнівна дебіторська заборгованість, безнадійна дебіторська заборгованість, резерв сумнівних боргів

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний стан розвитку економіки України характеризується рядом чинників, які зумовлюють прискорення інфляційних процесів, погіршення платіжної дисципліни, зростання заборгованості підприємств і негативно впливають на рівень управління розрахунками суб'єктів підпри-

ємницької діяльності. Проведення в Україні економічної реформи, спрямованої на застосування ринкових принципів регулювання господарської діяльності, не могло не відновити в господарській і цивільно-правовій практиці правових інститутів, притаманних ринковій економіці, зокрема інституту - розрахунків.